

Andrzej Matoga

Bocheniec, gm. Małogoszcz, woj.
kieleckie, St. 2 i 3, AZP 87-60/77, 78

Informator Archeologiczny : badania 24, 29-30

1990

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Okresy brązu

Biskupice, gm. Brwinów woj. warszawskie patrz okres lateński

**Bocheniec, gm. Malogoszcz
woj. kieleckie St. 2 i 3 AZP
87-60/77, 78**

Muzeum Archeologiczne
w Krakowie

Badania prowadził mgr Andrzej Matoga. Finansował WOAK w Kielcach. Kontynuacja badań wykopaliskowych zapoczątkowanych w 1975 roku (trzeci sezon). Cmentarzysko kultury łużyckiej z III-V okresu epoki brązu oraz osada kultury łużyckiej ze schyłku epoki brązu i początku okresu halszackiego.

Badaniami na cmentarzysku (stan. 2) objęto obszar w kształcie prostokąta o łącznej powierzchni 165 m², przylegający bezpośrednio do północno-zachodniej krawędzi wykopów z lat ubiegłych. Odkryto 4 groby (nr 177-180) tworzące wyraźne skupienie usytuowane w sąsiedztwie zbiorowego grobu szkieletowego nr 126 (przebadanego w 1982 r.). Trzy obiekty należały do kategorii grobów ciałopalnych bezpopielnicowych (nr 177-179). Tworzyły je w przybliżeniu owalne skupiska przepalonych kości, o wymiarach wahających się w granicach 40 (50) x 35 (40) cm. W obiektach 177 i 178 kości były wyraźnie „zbite”, a ich układ w profilu posiadał kształt soczewkowaty. Oba obiekty wystąpiły tuż pod warstwą oraniny, na głęb. ok. 15-20 cm i sięgały do głęb. ok. 25-28 cm. Nieco głębiej, bo w poziomie ok. 20-40 cm, posadowiony był grób ciałopalny bezpopielnicowy nr 179. Złożone w nim kości nie tworzyły zwartego skupienia, lecz były dość wyraźnie rozproszone. W sąsiedztwie tego grobu, na głębokości 20-40 cm, wystąpił „obiekt” 180 złożony z 2 naczyń: odwróconego dnem do góry, średniej wielkości garnka o esowatym profilu i schropowanej powierzchni zewnętrznej, do którego przylegała niewielka, dwuosna wazka. Wewnątrz naczyń, ani też w bezpośrednim ich sąsiedztwie nie stwierdzono przepalonych kości.

Kontynuowano także prace sondażowe w obrębie osady kultury łużyckiej na stan. 3. Przebadano tu 3 wykopy o łącznej powierzchni 37 m². Jeden z nich usytuowano przy krawędzi wykopu z 1986 r. w celu dokończenia eksploracji jamy nr 2. Pozostałe rozmieszczono w większej odległości od rejonu dotychczasowych badań tak, aby uchwycić stratygrafę (ewentualnie też zasęgił dalszych partii osady).

W każdym z wykopów zarejestrowano warstwę kulturową o szaro-brunatnym zabarwieniu, nasyconą dość sporą ilością materiału ceramicznego. Miąższość jej wahała się w granicach 15-40 cm, nie licząc występujących w jej spągu licznych przegłębień i przesiąków, dobrze czytelnych na tle całcowego piasku o żółtym lub żółto-pomarańczowym zabarwieniu.

W warstwę kulturową wkopana była większość z odkrytych obiektów osadowych (nr 26-31). Ich zarysy były lepiej czytelne dopiero od poziomu calca, wyżej natomiast — w obrębie warstwy kulturowej — ich obecność sygnalizował odpowiedni rozkład materiału zabytkowego. W rzucie jamy posiadały kształt kolisty lub lekko owalny, a ich średnice wahały się przeważnie w granicach od 80 do 160 cm. W profilu były nieckowate, stożkowate lub prostokątne. Wypełniska obiektów — o miąższości wahającej się w granicach od kilkudziesięciu cm do prawie 1 m — posiadały zazwyczaj jednolity, zasypiskowy charakter (wyraźne warstwowanie zarejestrowano tylko w jednym przypadku). Tworzyła je ziemia barwy ciemnobrunatnej, brunatnoszarej, szarej i szaroczarnej z wtrętami o jaśniejszym zabarwieniu.

W wypełniskach obiektów i w warstwie kulturowej natrafiono na dość liczny materiał ceramiczny w postaci przeważnie drobnych fragmentów naczyń wazowatych, garnków jajowato-beczulkowatych, mis, czepaków i tzw. podkładek. Zarejestrowano też niewielką ilość polepy oraz kości zwierzęcych. Na podstawie bardziej charakterystycznych skorup można zaliczyć

badane w bieżącym sezonie fragmenty osady do grupy górnośląsko-małopolskiej kultury lużyckiej ze schyłku epoki brązu i początków okresu halszackiego.

Materiał zabytkowy z obu opisanych stanowisk przechowywany jest w Muzeum Archeologicznym w Krakowie.

Badania będą kontynuowane.

Brańsk, woj. białostockie St. 22 patrz neolit

Brzeski, gm. Klwów, woj. radomskie, St. 2 patrz okres rzymski

Brzeziech, gm. Pleszew, woj. Kaliskie, St. 29 patrz okres halszacki

Cyców, woj. chełmskie patrz okres laterński

Dęby, gm. Dobrze woj. wrocławskie St. 10 i 29A patrz neolit

Gródek Nadbużny, gm. Hrubieszów woj. zamojskie St. 1C patrz neolit

Kichary Nowe, gm. Dwikozy woj. tarnobrzskie St. 2 patrz neolit

Kleczańów, woj. tarnobrzskie patrz wczesne średniowiecze

Kleszczów, gm. Ostrów Lubelski woj. lubelskie St. 1 patrz paleolit i mezolit

**Komarów, woj. zamojskie
St. 9 AZP 90-90/13**

**Wojewódzki Ośrodek Archeologiczno-
Konserwatorski w Zamościu**

Badaniami objęto powierzchnię ok. 53 m², na co złożyły się powierzchnie trzech wykopów 5, 6 i 6A. Założono je w ten sposób, aby wypełnić lukę pomiędzy wykopami z lat ubiegłych.

Na odsłoniętej powierzchni zarejestrowano dalszych 18 grobów, co łącznie z tymi z lat ubiegłych daje 44. Groby tworzą pas o szerokości ok. 3 m ciągnący się w kierunku NE-SW. Głębokość występowania grobów waha się od 36 cm (górne partie) do 60 cm (dna).

Podobnie jak w latach ubiegłych zdecydowana większość popielnic to naczynia dwustożkowe różniące się między sobą sposobem zdobienia i wielkością. Wielkość popielnicy zależała od ilości spalonych kości a w konsekwencji od wielkości osoby zmarłej. Około 40% popielnic było zdobionych. Naczynia zdobiono żłobkami ukośnymi zwykle wąskimi choć zdarzały się też żłobki szerokie (grób 34 i 39). Ponadto na dwóch naczyniach obok żłobków wystąpiły żłobki poziome dookoła (grób 24 i 30). Jedno naczynie obok żłobków ukośnych na brzuscu było ozdobione dwoma guzkami.

Do ciekawszych znalezisk należy niewątpliwie grób 39. Popielnica w kształcie dwustożkowej amfory o bardzo krótkiej szyjce była zdobiona na brzuscu ukośnie rytymi, wąskimi żłobkami. Dno wklęsłe, część przydenna zdobiona promieniście rozchodzącymi się szerokimi żłobkami. Brak dla niej analogii. Popielnica była przykryta półkulistą misą.

Prawie regułą na cmentarzysku było składanie szczątków zmarłego bez jakiegokolwiek wyposażenia. Do wyjątków należy grób 3 (gdzie znaleziono w pobliżu sierp brązowy) oraz grób 5 (przystawka gliniana wewnątrz popielnicy).

Grobem była nie przykryta popielnica (tylko grób 39 był przykryty misą). Niekonwencjonalnie potraktowano grób 38, gdzie obok popielnicy złożono luzem przepalone kości. Tego typu przykłady znane są z Łuszczowa, gm. Uchanie, gdzie wystąpiły one w grobach 4 i 23.

Ponadto pozyskano część materiałów nie związanych z cmentarzyskiem. Do nich należą narzędzia krzemienne (narzędzie kombinowane i dwa drapacze), kilkanaście wiórków oraz kilkadziesiąt odtupków i odpadów krzemiennych. Oprócz tego znaleziono fragment płytki szlifierskiej i kilka rozcieraczy oraz pewną ilość ceramiki. Materiały te łączą się z istnieniem osady wielokulturowej, która istniała już w neolicie. Była ona użytkowana również w okresie epoki brązu (kultura trzciniecka i lużycka).

W dalszym ciągu trudno ściśle określić chronologię cmentarzyska. Najpewniej trzeba je umieścić w epoce brązu. Nawiązania do kultury trzcinieckiej znane z ubiegłych sezonów świadczyłyby o wczesnej chronologii, występują też materiały charakterystyczne dla IV okresu epoki brązu (zdobienie szerokimi kanelurami — grób 2, 34 i 39 oraz palcowe obmazywanie). Niektóre jednak naczynia zdają się przedłużać tę chronologię na V okres EB np. popielnica z grobu 31 czy popielnica zdobiona jodełką z grobu 19.

Kraków-Nowa Huta — Wyciąże St. 5 patrz neolit

Kraków-Śródmieście — Prądnik Czerwony patrz neolit

Krzemionki, gm. Bodzechów woj. kieleckie patrz neolit